

SMÅTRÅLERNES LØNNSOMHET 1955

Ved sekretær A. Holm.

Virksomhetens omfang.

Som nevnt i forrige melding om småtrålerne («Fiskets Gang» nr. 46) var det utstedt i alt 522 trålkonsesjoner ved utgangen av 1955, hvorav bare en del ble nyttet i løpet av året. I alt kan en regne med at om lag 170 småtrålere har vært i virksomhet i 1955, — d. v. s. om lag 20 farkoster flere enn året før, og om lag 60 flere enn i 1953.

Av tabell I går det fram at småtrålernes fangst-

kvantum ble om lag fordoblet i samme periode, — fra 13,8 tusen tonn i 1953 til om lag 25,1 tusen tonn i 1955. Verdien gikk opp til over det doble, fra 7,5 mill. kroner i 1953 til 15,5 mill. kroner i 1955.

Vårfisket i Finnmark spiller framleis avgjørende rolle for fisket med småtrålere. Således var hele 15,1 tusen tonn tatt under vårfisket i Finnmark, — eller om lag 60 pst. av trålernes totale årsfangst. En ser for øvrig av tabell 1, kol. 4, at denne andelen har gått ned fra år til år. Dette betyr ikke at dette fiske avtar etter hvert, men at fisket på andre felt (Barentshavet, Bjørnøya og Møre) og til andre tider tiltar sterkere.

Tabell I gir også opplysning om hvilken rolle småtrålerne spiller under vårfisket i Finnmark, sammenliknet med andre bruksarter. I 1953 ble om lag 1/5 av den totale fangstmengden under vårfisket i Finnmark tatt av småtrålerne, — i 1954 og 1955 økte denne andelen til om lag 1/4. Det kan også i denne sammenheng bemerkes at det ser ut til at småtrålerne under vårfisket fanger relativt mindre

Tab. 1. Småtrålernes andel i vårtorskefisket i Finnmark 1953-55.

	Småtrålernes fangst				Vårfisket i Finnmark	
	Total		Vårfisket		Total	Tråler- nes andel
	1000 tonn	mill. kroner	1000 tonn	V.f. i pst. av total	1000 tonn	pst.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1953 ...	13.8	7.5	10.8	78	57.0	19
1954 ...	13.6	7.6	9.5	70	35.0	27
1955 ...	25.1	15.5	15.1	60	60.0	25

Tabell 2 a. Driftsresultater for trålfiske i Finnmark. Gj.snitt pr. farkost 1953—1955.

	Vårfisket						Høstfisket	
	Gr. I (under 75 fot)			Gr. II (75—110 fot)			Gr. I	Gr. II
	1953	1954	1955	1953	1954	1955	1955	1955
1. Driftsinntekter i alt	85 981	29 101	78 704	82 107	43 604	115 435	26 050	35 540
Herav tilfalt:								
2. Arbeidet (mannskap)	38 852	11 708	35 947	33 289	19 150	54 768	11 770	16 610
3. Rederiet	47 129	17 393	42 757	48 818	24 454	60 667	14 280	18 930
4. Rederiets sesongkostnader	11 584	6 966	10 079	13 922	10 957	13 927	4 562	7 329
Herav:								
a. Drivstoffer	6 143	5 195	6 426	7 346	7 700	9 333	3 858	6 208
b. Is og emballasje	450	169	134	31	555	178	181	—
c. Leid arbeidshjelp	4 712	1 348	3 287	5 420	1 767	3 870	302	906
d. Diverse uspesifisert	279	254	232	1 125	935	546	224	215
5. Differanse 3÷4	35 545	10 427	32 678	34 896	13 497	46 740	9 718	11 601
6. Mannskapet:								
a. Arbeidsinntekt pr. mann	5 396	1 620	4 819	4 011	2 229	5 992	1 488	1 780
b. Arbeidsinntekt pr. mann pr. uke ..	606	202	500	436	246	569	259	254
7. Antall mann på farkosten	7,2	7,1	7,5	8,3	8,6	9,1	7,9	9,3
8. Driftstid, ant. uker	8,9	7,9	9,9	9,2	9,0	10,1	6,0	6,7
9. Farkoststørrelse, fot	67	66	64	91	90	89	64	84
Farkoststørrelse br. tonn	—	57	55	—	111	109	60	105
Motor HK	—	—	118	—	—	213	147	172
Antall farkoster med i undersøkelsen	20	24	39	13	13	21	11	6

kvanta torsk, og mer av de andre fiskesortene, enn de øvrige bruksartene, garn, line, juksa og not. Tilnæringsvis utgjorde torskekvantum 75, 60 og 80 pst. av totalfangsten under vårfisket i h.h.v. 1953, 1954 og 1955 for alle redskapsklasser under ett, mens tilsvarende tall for småtrålerne alene i samme år var 50, 40 og 60 pst.

Da en nedenfor, i tillegg til driftsresultatene for småtrålerne under vårfisket i Finnmark, også skal gi driftsresultater for høstfisket i Finnmark, skal en nevne litt om den betydning denne virksomhet har: Som nevnt foran, utgjorde vårfiskets andel av småtrålernes totale fangstkvantum hele 60 pst. Det samme var tilfelle med verdien. Av de resterende 40 pst. kan om lag de 20 pst. henføres til fisket i Barentshavet, mens de siste 20 pst. fordelte seg noenlunde jevnt på fiske utenfor Mørekysten, ved Bjørnøya samt på høstfiske på Finnmarkskysten. Av dette går det fram at høstfisket i Finnmark ikke utgjorde noen stor del av det totale trålfisket. Nå drives imidlertid fiske med småtrål ikke så intenst om høsten som tidligere på året. Regnet i forhold til det trålfisket som ble drevet om høsten i 1955, utgjorde høsttrålingen i Finnmark derfor en nokså stor del likevel, — nærmere 40 pst. regnet etter fangstverdien.

Driftsresultater for trålfisket i Finnmark.

I tabell 2 a er gjengitt driftsresultater for trålfiske på Finnmarkskysten med trålere under 110 fot, men over 50 br.tonn, i størrelse. Bare en del av de 60 undersøkelsesfarkostene har drevet tråling både vår og høst. Under bearbeidingen av det statistiske materiale har en derfor behandlet vårfisket for seg, og høstfisket for seg. Skillet er her det naturlige opphold i fisket i tida juli—august. For øvrig er tallmaterialet splittet opp i to grupper, etter far-

kostens størrelse. Grensen er her satt ved 75 fot.

I tabellen er tatt med resultatene også for årene 1953 og 1954 for sammenlikningens skyld. En ser at vårfisket i 1955 ga et godt resultat for småtrålerne. For de minste farkostenes vedkommende lå driftsinntektene gjennomgående på samme nivå som i 1953, og for de større farkostenes vedkommende lå driftsinntekten enda en del over 1953-resultatet. Driftsåret 1954 var et meget dårlig år for småtrålerne, hvilket for en vesentlig del hang sammen med det feilslåtte vårtorskfisket i Finnmark det året.

Sammenholder en inntektene og sesongkostnadene i de tre årene, finner en bare en svak samvariasjon mellom de to størrelsene. Stort sett var det bare posten «leid arbeidshjelp» som varierte noenlunde i takt med driftsinntektene. Denne posten omfattet betaling til sløye-arbeid og lossing, og det er naturlig at den varierte noenlunde proporsjonalt med fangstmengden. Hovedposten blant sesongkostnadene, drivstoffer, viste derimot liten skilnad fra år til år. Den utgjorde derfor hele 18 pst. av driftsinntekten i det dårlige fangståret 1954, mot bare 7—9 pst. i de gode årene 1953 og 1955.

Dersom en ikke betrakter vederlaget til arbeidet (mannskapsinntektene) som kostnad, vil de totale kostnadene for rederiet gjennomgående være holdsvis konstante, enten fangstmengden er stor eller liten. Som nevnt var sesongkostnadene nær konstante, og det samme vil i enda sterkere grad gjelde kostnadene assurance, vedlikehold og avskrivning på farkosten (i det etterfølgende kalt «årskostnader»).

Rederiet kan regne med å beholde om lag 50—60 pst. av bruttoinntekten, den øvrige delen går til mannskapet. For rederen blir spørsmålet derfor i første omgang å drive fangstmengden opp til et

Tabell 2 b. Driftsresultater for trålfiske i Finnmark Gj.snitt pr. farkost 1953—1955.

	Vårfisket						Høstfisket	
	Gr. I (under 75 fot)			Gr. II (75—110 fot)			Gr. I	Gr. II
	1953	1954	1955	1953	1954	1955	1955	1955
1. Rederiets andel av driftsinntektene . . .kr.	47 100	17 400	42 800	48 800	24 500	60 700	14 300	18 900
2. Sesongkostnader »	11 600	7 000	10 100	13 900	11 000	13 900	4 600	7 300
3. Redskapskostnader »	10 000	10 000	11 000	10 000	10 000	14 000	6 000	8 000
4. Andel av årskostnader »	6 300	6 300	9 500	17 000	17 000	20 000	6 300	13 300
Herav:								
Assurance på farkost »	1 200	1 200	1 400	3 500	3 500	2 800	1 000	1 800
Vedlikehold på farkost »	2 400	2 400	3 500	6 500	6 500	7 000	2 300	4 700
Avskrivning på farkost »	2 700	2 700	4 600	7 000	7 000	10 200	3 000	6 800
5. Rederiets driftsoverskott »	19 200	÷5 900	12 200	7 900	÷13 500	12 800	÷2 600	÷9 700
Trålsesongens andel av årskostnadene %	25	25	30	30	30	30	20	20

nivå, hvor 50—60 pst. av driftsinntektene dekker sesongkostnadene — (herunder redskapskostnadene) samt trålsesongens andel av årskostnadene. Kan fangstmengden ytterligere økes, blir 50—60 pst. av tilveksten i fangstverdien rederiets driftsoverskott.

Som en skal se nedenfor i tabell 2 b der beregning over årskostnadene og redskapskostnadene er gjengitt, hadde små-trålerne på vårfisket i Finnmark gjennomgående 25 000—30 000 kroner i totale kostnader. For de større trålerne lå tilsvarende størrelse på om lag 40 000—50 000 kroner. Skulle disse beløp dekkes av rederiparten, måtte det fiskes for om lag 40—55 000 kroner for de minste trålerne og for om lag 65—80 000 kroner for de største trålerne i perioden 1953—1955.

Beregningen over trålernes årskostnader, — vedlikehold, assurance og avskrivning på farkostene, — samt redskapskostnadene er gjengitt i tabell 2 b. Det vil si, det er den andel av disse kostnader som en har henregnet til trålfisket henholdsvis om våren og om høsten, som er gjengitt her. Som fordelingsnøkkel har en brukt driftstiden på trålfiske om våren og om høsten i forhold til farkostenes totale virksomhet i hele året. Prosenten er gjengitt nederst i tabell 2 b.

Det går fram av tabellen at redskapskostnadene for begge farkostgrupper lå høyere i 1955 enn i de to foregående år. Særlig var skilnaden stor for gruppe II's vedkommende. Imidlertid kan disse avvik heller tas som uttrykk for unøyaktigheter ved beregningene i de to første år, enn som uttrykk for de reelle endringer i redskapskostnadene som har funnet sted i denne tida. I 1955 var beregningsgrunnlaget for redskapskostnadene meget bedre enn årene før. At redskapskostnadene i virkeligheten steg fra år til år i perioden 1953—1955, kan en gå ut fra som sikkert. Imidlertid kjenner en ikke til hvor mye denne prisstigning kan utgjøre, og en har derfor beholdt de tall som tidligere har vært oppgitt for redskapskostnadene i 1953 og 1954.

Da en stor del av småtrålerne er belånt i Statens Fiskarbank, og som sådan er pliktig å sende inn regnskap for hele årets virksomhet, har en hatt et bra grunnlag for å beregne årskostnadene, og den andel av disse som må belastes trålsesongen. I alt hadde en fullstendige årsregnskaper for 17 av de 39 småtrålerne i gr. I og for 8 av de 21 trålerne i gr. II. For begge farkostgrupper vedkommende ble 30 pst. av årskostnadene — assurance, vedlikehold og avskrivning på farkostene, — belastet trålfisket om våren i 1955. Etter dette kom de totale driftskostnader, d. v. s. sum av sesongkostnader, redskaps-

kostnader samt årskostnader, til å utgjøre om lag 40 pst. av driftsinntektene for begge farkostgrupper i 1955. Rederiets driftsoverskott beløp seg til om lag 12 000 kroner så vel for de mindre som de større trålerne. Dette vil igjen si at forrentningsprosenten lå høyest på de minste trålerne (gr. I). Det kan en si uten å kjenne til nøyaktig hvor store kapitalinvesteringer de to farkostgrupper representerte, idet en må forutsette at de var størst på de største farkostene (gr. II). Det samme forholdet gjorde seg gjeldende både i 1953 og i 1954.

Et forrentningsbeløp på om lag 12 000 kroner sies å være meget bra, særlig for farkostene i gr. I. Til sammenlikning kan nevnes at forrentningsbeløpene for fiskefarkosters totale virksomhet i driftsåret 1954 ble beregnet til 12 000 kroner for farkoster i størrelsen 50—75 fot, og om lag 26 000 kroner for farkoster i størrelsen 75—110 fot (se artikkelen «Fiskefarkosters årsdrift» — «Fiskets Gang» nr. 37 d. å.).

Arbeidsinntekten pr. mann i trålsesongen våren 1955 lå på om lag 4 800 kroner for trålerne i gr. I og om lag 6 000 kroner for trålerne i gruppe II. Arbeidsinntekten er definert som summen av lotter, ekstralotter og faste hyrer utbetalt til mannskapet, dividert på antall mann. Denne størrelse ligger vanligvis litt høyere enn den vanlige fiskerlott, særlig på de større farkostene der faste hyrer og ekstralotter er av noen betydning. Til sammenlikning kan nevnes at arbeidsinntekten pr. mann på vintersildsnurpere under 100 fots størrelse i 1955 var om lag 4 200 kroner, og i 1954 om lag 5 600 kroner. Driftstiden var temmelig nær den samme på de to fiskerier.

Ved utregning av arbeidsinntekten pr. mann pr. uke, har en nyttet den driftstid som er oppgitt i punkt 8 i tabell 2 a. Dette er tida fra begynnelsen av første tråltur til slutten av siste tråltur ved sammenhengende drift. Reisetiden til og fra feltet er tatt med, men ikke nødvendig tid under land for utrustning og avslutning av fisket.

Som nevnt tidligere hadde en del av småtrålerne drevet fiske i Finnmark også om høsten. Resultatene fra dette fiske er gjengitt lengst til høyre i tabellene 2 a og 2 b.

Høstfisket ga dårlig lønnsomhet for de som deltok. I løpet av 6—7 ukers fangst ble inntektene bare 26 000 kroner i gjennomsnitt for de minste trålerne og om lag 35 500 kroner for de største. Dette svarte til fangstinntekter pr. uke på h.h.v. 4 340 kroner og 5 300 kroner, eller om lag halvparten av det som ble oppnådd på vårfisket. Rederiets totale drifts-

kostnader lå naturligvis på grunn av den kortere driftstid langt lavere enn på vårfisket. Likevel kom de til å utgjøre så meget som 65 pst. av driftsinn- tektene på farkostene i gr. I og hele 80 pst. på far- kostene i gr. II. Sesongen ga da også driftsunder- skott til rederiet på om lag 3 000 kroner for de mindre, og om lag 10 000 kroner for de større trålerne.

Trålfisket i Finnmark om høsten ser altså ikke ut til å være noen lønnsom virksomhet sett i forhold til vårfisket, enten en nå ser det fra mannskapets eller rederens synsvinkel. Som det går fram av tabell 2 a lå arbeidsinntekten pr. mann pr. uke på høst- fisket på bare om lag det halve av hva den var på vårfisket. Men dersom en ikke trekker sammenlik- ninger med trålfiske om våren, men heller med andre fiskerier som drives om høsten, er det mulig at trålfisket om høsten ikke stiller seg så ugunstig som en først kan få inntrykk av. Dette gjelder i alle fall når en ser på mannskapets inntekter. Og der- som rederen ikke kan nytte båt og bruk i annen, mer lønnsom virksomhet på denne tid av året, vil han i alle fall ved trålfisket få dekket samtlige vari- able kostnader samt en del av de faste kostnader. Dette kan betraktes som en fordel.

Før en går over til å se litt på driftsresultatene for en helt annen type trålerne, — nemlig trålerne i størrelsen 240—290 br.tonn, — skal en gjøre merk- sam på følgende forhold: Når det i det foregående har vært snakket om små trålere (gr. I) og store trålere (gr. II) har det hele tiden vært referert til farkoster innenfor størrelsen 50 br.tonn (nedre grense) og 110 fot (øvre grense, — som noenlunde svarer til 200 br.tonn).

Trålerne mindre enn 50 br.tonn, har hittil ikke vært omfattet av de driftsøkonomiske undersøkel- ser. Først fra og med driftsåret 1956 skal det også for disse trålerne sendes inn regnskapsoppgaver (oppgjørsskjemaer). Imidlertid savner en ikke helt statistikk til å bedømme disse tråleres lønnsomhet. Ifølge fangstopp-gaver fra 87 farkoster i denne stør- relse, var den gjennomsnittlige driftstid 9,6 uker og den gjennomsnitlige fangstverdi 52 250 kroner i 1955. Det må ansees som et bra resultat for trålerne hvis størrelse ikke var mer enn 36 br.tonn i gjen- nomsnitt.

Årsresultater for trålerne i størrelsen 240—290 br. tonn.

I regler og bestemmelser som er gitt vedrørende trålfiske, er skillet mellom stortrålerne og småtrålerne satt ved farkoststørrelsen 300 br.tonn. På denne måten vil en del trålerne som er over 200 br.tonn

bli gruppert under småtrålerne, mens de etter sin virksomhet mer naturlig kunne vært henregnet til stortrålerne. Fra fire slike trålerne, — farkoster i stør- relsen 240—290 br.tonn, — har en fått inn drifts- regnskaper for året 1955. Driftsresultatene er gjen- gitt i tabell 3.

Samtlige farkoster hadde i tillegg til trålfiske om våren og høsten, drevet med snurpenot etter vintersild. I tabellen er vist hvordan inntekter og sesongkostnader fordelte seg på de ulike sesonger. Når det gjelder trålfisket, skal det bemerkes at bare om lag $\frac{1}{3}$ av inntektene skrev seg fra fiske på Finnmarkskysten. Hovedvirksomheten foregikk i Barentshavet, og ellers hadde én av farkostene dre- vet ved Grønland.

De totale inntekter i året nådde den betydelige sum av vel 1 million kroner i gjennomsnitt pr. far- kost. Utrechnet pr. driftsuke ga dette om lag 22— 23 000 kroner hver på vintersildfisket og høsttrål- ingen mot hele 36 000 kroner på trålfisket om våren. Vårsesongen skilte seg altså ut som avgjort beste fangsttid. Det kan her bemerkes at de fire trålernes gjennomsnittsinntekt på vintersildfisket svarte temmelig nøyaktig til gjennomsnittet for alle snurpere over 100 fot i 1955.

Av kostnadene er det bare sesongkostnadene som er fordelt på de ulike sesonger i tabellen. Fordeles imidlertid kostnadene assurance og kapitalslit på farkosten samt redskapskostnadene på trålfisket (redskapskostnadene på vintersildfisket belastes di- rekte) i forhold til driftstiden, kommer en fram til følgende resultat: Vintersildsesongen ga et under- skott på om lag 10 000 kroner. Trålfisket om høsten ga derimot — etter denne beregning — et overskott på om lag 25 000 kroner og trålfisket om våren ga hele 150 000 kroner i overskott til rederiet.

Betrakter en de enkelte kostnadsarter, legger en merke til at sesongkostnadene (som i tabellen ikke omfatter redskapskostnader) på trålfisket lå om lag dobbelt så høyt som på vintersildfisket, selv når det tas omsyn til driftstiden. Men så var også drivstoff- forbruket langt større under trålfisket enn under vintersildfisket. Is, salt og emballasje utgjorde også betydelige beløp på trålfisket, men forekom natur- ligvis ikke på vintersildfisket.

På den annen side må en regne med at redskaps- kostnadene var relativt høyere under vintersild- fisket enn under trålsildfisket. Redskapskostnadene — assurance, vedlikehold og avskrivning — på vin- tersildfisket ble beregnet til 55 000 kroner. Redska- pene omfatter da snurpebåter og lettboat. Ifølge regnskapsoppgavene lå redskapskostnadene ved

trålfisket også på 55 000 kroner. Det er mulig at dette beløpet kanskje ligger noe lavt. Til sammenlikning kan nevnes at redskapskostnadene på stortrålerne (over 300 br.tonn) i 1954 ble oppgitt til 95 000 kroner. Men selv om altså redskapskostnadene skulle ha ligget noe høyere under trålseongen, går det fram at trålredskaperen var billigere i drift enn vintersildredskaperen, sett i forhold til den tid redskaperen var i bruk.

Det går fram av tabellen at den vanlige fiskerlott lå på om lag 16 500 kroner i året, fordelt med en halvpart på trålingen om våren og en fjerdepart hver på vintersildfisket og trålingen om høsten. Størrelsen «arbeidsinntekt pr. mann» lå, som en ser, noe høyere enn fiskerlotten. Det er de faste hyrer og ekstralottene som her kommer inn og drar gjennomsnittet opp. De inntektsstørrelser som er regnet ut vedrørende mannskapet, er bruttostørrelser, — d. v. s. proviantutgifter er ikke trukket fra.

Alt i alt må en si at driftsresultatene for de fire trålerne var meget gode i 1955. Det ligger nær å slutte at denne farkosttype som kan nyttes i en slik kombinert virksomhet, — vintersildfisket og havfiske med trål, — er særlig lønnsom. Imidlertid er resultatene fra ett driftsår lite å bygge på, spesielt når dette år avgjort er blant de beste. Det vil si, — vintersildfisket ga middels resultater for snurperne i 1955, mens resultatene for trålfisket derimot må sies å være særlig gode det året. Men på den annen side beviser tallene for dette ene året, at farkoster av denne type under gunstige forhold på trålingen kan oppnå fangstinntekter pr. uke som grenser opp mot stortrålerens gjennomsnittsinntekter pr. uke i et middelsår. Dessuten er disse farkoster ikke større enn at de, som nevnt, med godt resultat kan delta i vintersildfisket med snurpenot, som i dag er et av de mest lønnsomme fiskerier.

Tab. 3. Driftsinntekter for 4 trålere i størrelsen 240—290 br. tonn. Gj.snitt pr. farkost 1955.

	Hele året	Vintersild	Vårtrål	Høsttrål
1. Driftsinntekter i alt kr.	1 055 100	227 400	550 000	277 700
Herav tilfalt:				
2. Arbeidet (mannskap) »	441 600	108 700	215 100	117 800
3. Rederiet »	613 500	118 700	334 900	159 900
4. Rederiets sesongkostnader »	183 400	30 700	90 600	62 100
Herav:				
a. Drivstoff »	105 800	18 000	46 800	41 000
b. Is, salt og emballage »	28 400	—	21 100	7 300
c. Leid arbeidshjelp »	7 700	—	6 100	1 600
d. Rekvizita »	10 900	5 200	3 200	2 500
e. Sosiale utgifter »	6 400	1 900	2 600	1 900
f. Meklergebyr »	5 100	—	2 800	2 300
g. Assuranse (fangst, ansvar, effekter) »	8 100	1 300	4 400	2 400
h. Diverse »	11 000	4 300	3 600	3 100
5. Differanse (3÷4) »	430 100	88 000	244 300	97 800
6. Redskapskostnader »	110 000	—	—	—
7. Assuranse på farkost »	32 000	—	—	—
8. Kapitalslit på farkosten »	120 000	—	—	—
9. Rederiets driftoverskott (5÷6÷7÷8) »	168 100	—	—	—
10. Mannskapet:				
a. Fiskerlott »	16 470	4 450	7 930	4 090
b. Arbeidsinntekt pr. mann »	18 790	5 060	8 870	4 860
c. Arbeidsinntekt pr. mann pr. uke »	540	490	660	420
11. Antall mann på farkosten »	24,3	21,5	24,3	24,3
12. Driftstid, antall uker »	37,0	10,3	15,1	11,6
13. Farkoststørrelse, fot »	120	—	—	—
Farkoststørrelse, br. tonn »	274	—	—	—
Motor HK »	605	—	—	—
Antall farkoster med i undersøkelsen	4	4	4	4